УДК [378.015.31:172.15]:004.77

Павлушенко Ольга Андріївна
кандидат філологічних наук, доцентка кафедри української мови
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна
ORCID ID 0000-0002-0224-0900
lushen4619@gmail.com

Мазай Лада Юріївна
асистентка кафедри психології та соціальної роботи
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна
ORCID ID 0000-0002-9532-5996
surreart@meta.ua

Прокопчук Людмила Володимирівна
кандидат філологічних наук, доцентка кафедри української мови
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна
ORCID ID 0000-0002-8735-3049
liudapro578@gmail.com

Павликівська Наталія Михайлівна
доктор філологічних наук, професор, завідувачка кафедри української мови
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна
ORCID ID 0000-0002-2297–4872
kafedra_um@ukr.net

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ ЯК ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО - ПАТРІОТИЧНОГО СВІТОГЛЯДУ СТУДЕНТІВ

Анотація. Стаття присвячена проблемі використання інтернет-ресурсів у національно-патріотичному вихованні студентської молоді. Обґрунтовано важливість особливої уваги з боку педагогів до формування патріотизму й національної самосвідомості у молодої генерації українців у сучасних суспільно-політичних реаліях. Із застосуванням методу контент-аналізу проаналізовано можливості залучення інформаційних медіаканалів, освітніх платформ та блогів з україноцентричним контентом до формування патріотичного світогляду студентів. Змодельовано взаємодію в тріаді «студентська молодь – інтернет-ресурси – національно-патріотичний світогляд». На емпіричному матеріалі, одержаному методом фокус-груп, визначено ступінь активності й тематичне спрямування зацікавлень у студентському середовищі інформацією про історію, етнокультуру, традиції українського народу та обізнаність студентів з інтернет-джерелами достовірних науково обґрунтованих знань про минуле та сучасне суспільно-політичне життя України. Виявлено суперечності між усвідомленням молоддю важливості патріотизму для реалізації національної ідеї побудови міцної суверенної держави та уявленнями про смислове наповнення патріотичного світогляду громадянина й діяльнісним втіленням патріотичних переконань. Розроблено стратегію педагогічних дій подолання цих суперечностей у ході формування патріотичного світогляду особистості на когнітивному, емотивному та діяльнісному рівнях. Вибудовано послідовність виховного впливу на молодь з метою спонукання її до цілеспрямованого використання можливостей інтернет-ресурсів для пошуку цінної інформації, яка уможливить розуміння нею процесів, що відбуваються сьогодні в суспільно-політичному житті України, осмислення уроків історії, розширення особистого простору комунікації з цікавими й компетентними людьми. Визначено перспективні напрямки навчально-виховної роботи із студентством у площині підвищення медіаграмотності та формування в юнаків і дівчат навичок критичного сприйняття інформації; у вивченні можливостей створення дієвих моделей інтеграції медіаграмотності в навчальні дисципліни фахової підготовки.

Ключові слова: національно-патріотичне виховання; патріотична свідомість; інформаційно-комунікаційні технології; інтернет-ресурси; студентська молодь.

© О. А. Павлушенко, Л. Ю. Мазай, Л. В. Прокопчук,
Н. М. Павликівська, 2021.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Динамічний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій здійснив революційні перетворення в медійному просторі, проте, попри очевидний позитив, цей процес має й негативні ознаки. З одного боку, з'явились необмежені можливості для інформаційного обміну, з іншого – це створило умови для ефективного використання інформації як зброї масового ураження суспільної свідомості. Реальністю сучасного світу стала інформаційна війна. Безпека нашої країни сьогодні залежить не тільки від боєготовності армії, але й від патріотизму громадян, стабільності політико-психологічних настроїв у суспільстві. Тому як ніколи раніше актуалізувалась важливість національно-патріотичного виховання мас, консолідації громадянського суспільства навколо ідеї збереження цілісності й суверенітету України. Результативність втілення цих завдань значною мірою залежить від змістового наповнення інформаційного простору, який сьогодні не обмежується роботою телеканалів, радіостанцій та друкованих засобів масової комунікації, а значно розширився за рахунок інтернет-ресурсів. Масове користування населенням новими комунікативними технологіями в рази посилює можливості інформаційного впливу на людей з метою зміни інформаційного середовища суспільства на користь суб'єкта впливу.

Особливо вразливою перед ворожою пропагандистською зброєю є свідомість молодої людини, оскільки в ній формується система світоглядних цінностей, важливими складниками якої є національна самоідентифікація й національна гідність, які, зі свого боку, визначають суспільно-політичну поведінку особи, зокрема її здатність захищати територію й державність України. Украй важливо, щоб на цьому етапі становлення суспільної особистості в неї не було обмежень у доступі до достовірної інформації про історичний шлях її народу, про національних героїв та ті ідеї, за які вони боролися, про національні цінності духовної та культурної спадщини, про сучасні події суспільно-політичного, культурного та економічного життя країни. У середовищі молоді найбільш популярним джерелом інформації є інтернет. Змістове наповнення ресурсів цього комунікаційного простору може по-різному впливати на свідомість юнаків та дівчат, не тільки позитивно, але й негативно. Антиукраїнський контент новин про події в Україні, який подають російські вебмедіа, транслює пропагандистські ідеологеми країни-агресора, спрямовані на розкол українців, порушення стабільності в суспільстві, розпалювання міжетнічної і міжрегіональної ворожнечі. Їм протистоїть український сегмент інтернету, у якому просвітницькі портали, вебмедіа, блоги з україноцентричним змістом працюють на утвердження у свідомості й почуттєвій сфері особистості національних цінностей і переконань, що ґрунтуються на повазі до культурного та історичного минулого України, пошануванні досягнень наших співвітчизників та їхнього внеску в скарбницю світової цивілізації, а також протидіють сепаратизму, україножобству й російському шовінізму. У цьому контексті видається актуальним вивчення можливостей використання в національно-патріотичному вихованні змістового та інформаційного контенту, який транслюють різноманітні ресурси мережі Інтернет, що цілком узгоджується з одним з основних напрямів досягнення мети Стратегії національно-патріотичного виховання, затвердженої указом Президента України від 18 травня 2019 року № 286/2019 – «забезпечення належної організації науково-дослідної та методичної роботи у сфері національно-патріотичного виховання» [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особлива увага в Україні до виховання у молоді патріотичного світогляду сьогодні зумовлена досвідом державотворення останніх шести років. Війна на східних рубежах нашої країни переконливо довела, що

важливим чинником забезпечення національної безпеки України є формування в суспільстві національно ціннісних орієнтирів і громадянської самосвідомості.

Державна політика у сфері національно-патріотичного виховання постійно вдосконалюється з урахуванням потреб і викликів, що стоять перед українським суспільством. На утвердження патріотичних цінностей у суспільній свідомості українців спрямовані державні документи: указ Президента України від 13.11.2014 № 872 «Про День Гідності та Свободи», указ Президента України від 13.11.2014 № 871 «Про День Соборності України», указ Президента України від 14.10.2014 № 806 «Про День захисника України», указ Президента України від 11.02.2015 № 69/2015 «Про вшанування подвигу учасників Революції гідності та увічнення пам'яті Героїв Небесної Сотні», указ Президента України від 12 червня 2015 р. № 334 «Про заходи щодо поліпшення національно-патріотичного виховання дітей та молоді», указ Президента України від 22.02.2017 №17/2016 «Про заходи з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917–1921 років», указ Президента України від 18 травня 2019 року № 286/2019 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання».

Сучасні суспільно-політичні контексти та стрімкий розвиток інформаційного суспільства вимагає від педагогів – як науковців, так і практиків – пошуку нових ідей і тактичних підходів до виховання у молодої генерації українців патріотичного світогляду. Потужним потенціалом у цій царині володіють інформаційно-комунікаційні технології.

Інформація, засоби її накопичення й збереження та обміну нею стають сьогодні пріоритетним продуктом інтелектуальної діяльності людства. Інформаційно-комунікаційні технології проникають в усі царини життєдіяльності соціуму. Документи, ратифіковані країнами-членами Європейського Союзу та Ради Європи – Consultation on the future «EU 2020» Strategе, [2] Opter pour la croissance, innovation et emploi dans une societe fondee sur la cohesion [3] – відзначають вплив розвитку інформаційних технологій на формування суспільства XXI століття. Окінавська Хартія глобального інформаційного суспільства, окрім іншого, наголошує, що ІКТ стали життєво важливим стимулом розвитку світової економіки [4].

Інтеграція України в європейський простір вимагає якнайширшої інформатизації всіх царин функціонування українського суспільства, зокрема вищої освіти, яка формує інтелектуальну еліту нації. Ці прямування нашої держави затверджено чинними урядовими документами. У частині IX Національної доктрини розвитку освіти «Інформаційні технології в освіті» наголошено, що «пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують подальше удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві» [5].

У сучасних вітчизняних дослідженнях розкриваються окремі аспекти дієвості інформаційно-комунікаційних технологій у підвищенні ефективності просвітницької й виховної роботи, спрямованої на збагачення української молоді знаннями про становлення Української держави, культурну спадщину нації, діяльність видатних українців як минулого, так і сучасності. Загальнотеоретичні питання концепції використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті висвітлюють у своїх працях В. Биков, О. Спірін, О. Пінчук, [6] Т. Коваль [7], І. Ставицька [8], Г. Козлакова [9] та ін. Досвід українських педагогів у застосуванні інформаційно-комунікаційних технологій у патріотичному вихованні підлітків та шкільного юнацтва вивчали Л. Жиле [10], Ю. Зоря [11], О. Бурлака [12], М. Вихристюк [13], Т. Отрошко [14]. Залучення учнівської молоді через використання інформаційно-комунікаційних технологій до історико-культурної реконструкції описані в праці С. Нетьосова та С. Нетьосової [15]. Використання ІКТ у патріотичному вихованні студентів педагогічного коледжу проаналізувала Н. Шаповалова [16].

На особливу увагу заслуговує ґрунтовна розвідка С. Литвинової “Національно-патріотичне виховання в проєктній діяльності учнів на засадах використання хмарних сервісів та систем комп'ютерного моделювання (КСМОД)”. Авторка компетентно описала досвід використання хмарних сервісів для розроблення Всеукраїнських шкільних проєктів «Я патріот своєї країни» та «Об’єднаємо Україну рушником», а також ефективне застосування систем вебконференцій у навчально-виховній практиці закладів середньої освіти [17].

У центрі уваги дослідників були переважно власне комп’ютерні та мультимедійні технології, зокрема такі їхні можливості, як створення й демонстрація наочності, урізноманітнення форм проведення виховних та навчальних заходів, обмін думками в мережі Інтернет, швидкий пошук необмеженого обсягу інформації, розвиток творчих та дослідницьких здібностей школярів та їх комунікативної активності. На нашу думку, успішність формування світоглядних позицій молоді в умовах інформаційної війни значною мірою залежить від використання в патріотичному вихованні інтернет-ресурсів з україноцентричним змістовим наповненням. Набуває важливості застосування інформаційно-комунікаційних технології з метою налагодження вебкомунікації між студентською молоддю і досвідченими істориками, етнографами, лінгвістами, політичними експертами, духовними авторитетами сучасності. Згадані наукові-теоретичні й науково-практичні пошуки вітчизняних педагогів є вагомим внеском у розроблення обраного аспекту досліджуваної проблеми, однак недостатніми для вирішення окресленого питання. Подальше вивчення засад оптимізації національно-патріотичного виховання й громадянської освіти молоді в нових суспільно-політичних умовах виводить дослідження в площину ефективного використання змістового наповнення контенту інформаційних інтернет-ресурсів у тріаді «студентська молодь – інтернет-ресурси – національно-патріотичний світогляд».

Нерозв’язані аспекти проблеми. Узагальнення вітчизняного досвіду вказує на відсутність детального контент-аналізу інтернет-каналів з україноцентричним просвітницьким змістом. На часі вивчення можливостей використання інформації, яку надають користувачам мережі Інтернет вебмедіа, просвітницькі портали, блоги, для формування патріотичного світогляду сьогоднішніх студентів, які завтра стануть технічною, освітньою, науковою, творчою інтелігенцією нашої країни. Застосування контенту інтернет-ресурсів із цікавим етнокультурним інформаційним змістом буде корисним як для підготовки виховних заходів національно-патріотичного спрямування, так і як самостійний засіб формування патріотичного світогляду молоді.

Цей аспект наукового пошуку передбачає також з’ясування емпіричним шляхом зацікавлень у студентському середовищі певними тематичними спрямуваннями пошуку інформації в інтернет-просторі, визначення рівня активності використання студентами інтернет-ресурсів з національно ціннісним інформаційним контентом.

Мета статті – вивчити можливості інтернет-ресурсів у царині формування національно-патріотичного світогляду у студентів.

Для реалізації поставленої мети вважаємо за доцільне дослідити, наскільки студентська молодь цікавиться україноцентричним освітнім та інформаційним контентом, шляхом контент-аналізу виявити в мережі Інтернет інформаційні освітні платформи, блоги, вебмедіа, які транслюють цікаву й об'єктивну інформацію в царині історії, духовної й матеріальної етнокультури, національних традицій українського народу, вибудувати стратегію застосування контенту інтернет-ресурсів як дієвого засобу формування національно-патріотичного світогляду молодої генерації українців.

2. МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

У ході дослідження ми скористалися такими загальнонауковими та спеціальними методами й прийомами наукового пізнання, як-от: системний аналіз, щоб встановити ступінь розроблення виокремленої проблеми вітчизняними науковцями; системний підхід дав можливість структурувати теоретично-методичні знання про патріотичне виховання молоді в закладах освіти України, метод контент-аналізу став у пригоді під час вивчення змістового наповнення інтернет-ресурсів українського сегменту глобальної мережі, метод фокус-групи допоміг виявити рівень активності студентів у пошуку ними національно значущої інформації та тематичне спрямування зацікавлень молоді, метод синтезу дозволив систематизувати матеріали дослідження. Комплекс цих взаємопов'язаних методів спрямований на отримання об'єктивних і достовірних наукових результатів.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

В умовах агресивних дій Російської Федерації проти України в інформаційному просторі, зокрема із залученням технологій нейролінгвістичного програмування, постає нагальна потреба захистити свідомість молоді від шкідливого впливу ворожої пропаганди. Мережа Інтернет переповнена антиукраїнськими сайтами, які маскуються під крайню праву ідеологію й мають на меті спрямувати суспільно-політичну поведінку активних громадян у деструктивне річище протистоянь і хаосу. Тому для наставників шкільної і студентської молоді вкрай важливо володіти засобами, які можуть активно протидіяти ідеологемам агресора й допоможуть вибудувати стратегію патріотичного виховання на основі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Визначення поняття «патріотичне виховання» ґрунтується на розумінні поняття «патріотизм». Великий тлумачний словник сучасної української мови визначає це поняття як «любов до Батьківщини, відданість їй та своєму народові, готовність для них на жертви і подвиги» [18, с. 711]. Своєю чергою, поняття «патріотизм» мотивоване поняттям «патріот». За цим самим лексикографічним джерелом, «це той, хто любить свою батьківщину, відданий своєму народові, готовий заради них на жертви і подвиги» [18, с. 711]. Ключові вербальні експлікатори обох цих взаємопов'язаних понять перебувають у лексико-семантичному полі емоційно-почуттєвої сфери особистості, концептами якої є любов, відданість, готовність до захисту.

Філософія тлумачить патріотизм як «морально-політичний принцип, зміст якого охоплює любов до Вітчизни, гордість за її сучасне й минуле, відданість інтересам рідної країни та прагнення до її захисту» [19, с. 471 – 472]. Історико-філософський аспект розуміння патріотизму передбачає розгляд його як суспільно-історичного явища, зумовленого соціально-політичними, економічними, етнокультурними та іншими характеристиками конкретного суспільства. [20, с.76].

Ґрунтуючись на наведених дефініціях, розуміємо патріотичне виховання як розвиток у особистості стійких переконань, національно-ціннісних орієнтирів, почуттів любові, поваги, відданості, відповідальності, обов'язку щодо свого народу на основі знань про його культурні, морально-етичні та світоглядні традиції.

Термін «інформаційно-комунікаційні технології» містить семантичні компоненти «інформація», тобто «знання», й «комунікація», що передбачає спілкування, обмін думками, знаннями, почуттями, а також інтелектуальну діяльність комунікантів, у ході якої у них формується спільне осмислення подій, оцінка їхніх учасників, реалій суспільної дійсності. З огляду на це, інформаційно-комунікаційні технології – це не тільки програмні та технічні інструменти, а й функції засобів соціальної комунікації: інформаційна, аксіологічно-експресивна та прагматична, тому що соціальна

комунікація спонукає людину до певних дій та вчинків. Акцентуємо увагу саме на прагматичній функції, оскільки студент повинен бути активним суб'єктом громадянського суспільства, який не тільки оцінює факти, явища, а й спроможний конструктивно діяти в інтересах свого народу, своєї держави.

З-поміж трьох видів інформаційно-комунікаційних технологій (власне комп'ютерних, мультимедійних та телекомунікаційних) залишимо в полі зору останні, телекомунікаційні, маючи на увазі інтернет-ресурси, які забезпечують зв'язок між комунікантами на далекій відстані. Зокрема зосередимося на контент-аналізі змістового наповнення інформаційних порталів, блогів та вебмедійних каналів, щоб з'ясувати, які з них можуть бути корисними в просвітницькій та виховній роботі зі студентами з метою формування у них стійких патріотичних переконань.

Спочатку зупинимося на інформаційному продукті технології інтернет-сервісу Web 1.0-сайт, яка слугує для створення сайтів, що наповнюються тільки автором. В українському сегменті глобальної мережі Інтернет працює низка ресурсів, які подають новини, якісну аналітику подій суспільно-політичного життя країни та зарубіжжя. Незалежні міжнародні рейтинги популярності сайтів Alexa Internet та SimilarWeb визначили 50 найпопулярніших українських інтернет-ЗМІ, до яких увійшли також сайти традиційних медіа (радіо, телеканалів, друкованих періодичних видань). Методом контент-аналізу ми опрацювали змістове наповнення цих сайтів і можемо впевнено назвати окремі з тих, які оперативно й неупереджено дають актуальну інформацію: Цензор.нет (ua.censor.net.ua/), Радіо Свобода (Radiosvoboda.org), Факти ICTV (fakty.ictv.ua/ua/), Еспресо TV (Espreso.tv), 5 канал (5.ua), Hromadske.ua, ZAXID.NET (Zaxid.net), Крим.Реалії (ua.krymr.com/), Тиждень.ua (Tyzhden.ua), Дзеркало тижня (ZN, UA) (zn.ua dt.ua), Український погляд (ukrpohliad.org/), Прямий (pramyi.ua), Вести.ua (vesti.ua). Об'єктивний погляд на реалії сьогодення надзвичайно важливий у формуванні світоглядних позицій молодої особи, тому ці інформаційні канали будуть корисними для студентства.

Сайт Тиждень.ua пропонує своїм користувачам не тільки новини, а й матеріали про історичне минуле. Наприклад, публікація за 27 листопада 2019 року «Молоді українці на тлі "Молодої Європи"» розповідає про роль і місце Кирило-Мефодіївського братства в історичному розвитку Європи, зокрема про діяльність братства в контексті тогочасних національно-патріотичних рухів молоді європейських націй (італійців, ірландців, угорців, французів, німців, поляків), які створили міжнародну організацію «Молода Європа», що стала «священним союзом народів» проти «священного союзу монархів». А ще публікації на сайті Тиждень.ua «Цей загадковий Куліш» 3 листопада 2019 року, «Філософські та літературні пошуки Віктора Домонтовича» 27 жовтня 2019 року познайомлять відвідувачів сайту з видатними українцями, які зробили внесок у всесвітню культуру. 2 січня 2020 року в матеріалі «100 років боротьби» заступник директора Національного військово-історичного музею Ярослав Тинченко шукає відповідь на питання «Чи засвоїли ми уроки Визвольних змагань?», розповідає правду про боротьбу УНР проти радянської й білогвардійської Росії в 1917–1921 роках, наводить факти, засвідчені архівними документами, про опір, який чинили українці російським більшовицьким окупантам.

З метою патріотичного виховання важливо спрямовувати студентську молодь до просвітницьких сайтів, контент яких містить багато корисної інформації в галузі історії, етнології, етнографії, культури мови, національного мистецтва. Дієвий вплив на формування у молодих громадян України патріотичного світобачення має портал «Таємна Січ». На сторінці «Україна – історія держави» допитливий пошукувач достовірних фактів знайде мапи України від часів Київської Русі, прочитає «Повчання Володимира Мономаха», «Межигірський літопис», «Літопис Самовидця»,

ознайомиться з раритетними працями істориків: «Історія України» Ореста Субтельного, «Історія України» Наталії Полпоської-Василенко, яка була опублікована в Мюнхені 1973–1976 рр., «Назва України. З картами» Семена Шелухіна, що вийшла друком у Відні 1921 року. На порталі також розміщені сторінки: «УПА – шлях нескорених», яка містить «Енциклопедію УПА», фотоархів УПА, праці науковців, які досліджували діяльність УПА; «Антисуржик», що послідовно прищеплює своїм користувачам нетерпиме ставлення до мовного вандалізму, поширює основні, доступно сформульовані лексичні норми вживання української літературної мови в побутовому спілкуванні, транслює в масову свідомість настанову: «Відродження України неможливе без духовного відродження нації. А духовний прогрес народу неможливий без глибокого пізнання та освоєння народної моралі, етикету, культури мовлення». Сторінка «Традиції та звичаї українців» знайомить із символікою традиційного українського орнаменту, народною пісенною творчістю в аранжуванні сучасних українських композиторів, обрядами та їх значенням у духовній культурі українців. Сторінка «Козацтво» пропонує вільний від більшовицьких ідеологем погляд на Переяславську раду та історичну місію Богдана Хмельницького як діяча, який прагнув побудувати незалежну Українську державу.

Нові можливості для підвищення ефективності виховного процесу надають технології Web 2.0, орієнтовані на створення контенту самими користувачами мережі Інтернет. Технологія Web 2.0 забезпечує соціалізацію інтернет-простору, об’єднує людей за інтересами. Цікаву суспільну комунікацію на актуальні теми сьогодення з молоддю створюють блоги, які ведуть активні патріотичні українці, серед них політологи, митці, учасники російсько-української війни, що триває на східних рубежах України.

Цілеспрямовано працює з молодою аудиторією користувачів інтернету ютюб-канал «Імені Т.Г. Шевченка», засновниками якого є авторитетні в Україні письменники – брати Капранови. У форматі коротких, інформативно насичених відеолекцій з використанням інфографіки, карт, анімації автори розповідають про історію України («Історія України за 10 хвилин»), про відомі твори культурної спадщини українців («Запорожці пишуть листа... Кому?»), про історичні постаті, які мали вплив на процеси державотворення в Україні («Українська корона короля Данила», «Українські полководці. Топ 5»). На ґрунтовній основі наукових розвідок аргументовано розвінчують міфи й обивательські домисли («Переверніть прапор негайно! Чи ні?»).

Співак, письменник і сценарист Сашко Лірник у своєму блозі запрошує на патріотичні мистецькі проєкти, такі як, наприклад, художній фільм «Пекельна Хоругва, або Різдво Козацьке», переконує, що цей твір українського кінематографа «лікує і зшиває поранену, пошматовану і розтоптану душу нації». Блогер Валерій Пекар на прикладі зведення будинку вчить молодь державного мислення, відповідальності за громадянські дії й вчинки, пояснює, яка Україна потрібна Росії, розтлумачує справжні сенси ідеологем, трансльованих російськими шовіністичними пропагандистами, доводить, що «сучасну Росію придумали (і значною мірою втілили) київські інтелектуали XVII–XVIII сторіч». Блогер Андрій Луганський, вимушений переселенець з окупованої території, на матеріалі задокументованих фактів показує справжнє обличчя тих, хто прийшов на Донбас захищати російськомовне населення України. Політолог Віктор Таран у своєму блозі фахово аналізує суспільно-політичні події, що відбуваються в Україні й навколо неї в площині міжнародних відносин, дає об’єктивну оцінку учасникам, прогнозує наслідки. Цінними для формування патріотичного світогляду студентської молоді будуть публікації блогерки Дани Ярової, учасниці АТО й ООС, її розповіді про героїку, біль і сподівання національно-визвольної війни, яку сьогодні веде Україна.

Формуванню національно-патріотичного світогляду молоді сприятиме залучення студентства до активної комунікації в соціальних мережах з патріотичною спільнотою; до використання можливостей інтернет-ресурсів для спілкування з ровесниками з різних куточків України, не оминаючи й окуповані території, для обговорення суспільно значущих тем, обміну знаннями про історичні факти, етнографічні особливості різних регіонів нашої великої Батьківщини. Як показує практика, цікавою для юнаків і дівчат формою інтерактивної комунікації є вебквести, які можуть об'єднати різну кількість учасників з різним рівнем підготовки, оскільки виступають не змагальним видом діяльності, а розвивальним. Так, збагатити знання рідної мови допоможе вебквест "У пошуках фразеологічних скарбів", мета якого спонукати студентство досліджувати паремійне багатство української мови, уміло ним послуговуватися у власній мовленнєвій практиці. Заглиблення в народномовну творчість, осмислення краси, дотепності формулювань глибоких філософських сентенцій, закодованих в фразеологізмах, неодмінно прищепить молоді любов до соковитої й барвистої української мови. Ще одна форма комунікації в інтернет-просторі користується популярністю в молодіжної аудиторії – це інтернет-спільноти. Корисно заохочувати студентів до створення таких інтернет-спільнот, як-от: шанувальників сучасної української пісні, знавців національного кіно, дослідників історії малої батьківщини тощо**.** Позитивний вплив на формування патріотичних світоглядних орієнтирів мають також короткотривалі інтеракції, якими є, наприклад, флешмоби "Я розмовляю українською", "Це моя Україна" (демонстрація світлин привабливих куточків країни), "Красуймося у вишиванці" (до Дня вишиванки), "Гордимося своїм прапором" (до Дня прапора), "Читаємо Конституцію" (до Дня Конституції) тощо.

Осмислення можливостей телекомунікаційних технологій мережі Інтернет для оптимізації патріотичного виховання дало нам змогу структурувати свої уявлення і вибудувати модель взаємодії в системі «студентська молодь – інтернет-ресурси – національно-патріотичний світогляд» (Рис. 1). У нашому розумінні ця система ґрунтується на внутрішніх і зовнішніх факторах. До внутрішніх зараховуємо природню потребу людини у спілкуванні з іншими членами соціуму, потяг до пізнання, бажання знати достовірну, а не спотворену інформацію. Внутрішні стимули можуть бути реалізовані у взаємодії із зовнішніми факторами, серед яких виокремимо тільки ті, які спроможна забезпечити світова мережа: вебмедіа з українським поглядом на світ, просвітницькі портали, україноцентричні блоги. Молодь є активним користувачем інтернет-ресурсів і надає їм перевагу з-поміж інших джерел інформації та засобів комунікації, тому ми зосередили увагу саме на них і вважаємо, що інтернет-простір містить широкий спектр засобів формування світогляду особистості. Завдання педагога-наставника відібрати ті з них, які стануть корисними у вихованні свідомого патріота.

Щоб вибудувати ефективну стратегію патріотичного виховання, педагогові-наставникові варто знати, які теми цікавлять студентів, до яких джерел вони звертаються за інформацією. Для дослідження означених проблем ми вдалися до методу фокус-груп, який реалізували на базі Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Застосування методу фокус-груп зумовлений характером інформації, яку не завжди можна одержати в ході побутового чи навіть навчального спілкування зі студентами. Було сформовано 37 фокус-груп по 12-13 осіб (загальна кількість учасників – 450), до яких залучено студентів першого курсу СВО бакалавр спеціальностей «Філологія. Українська мова й література», «Журналістика, реклама й зв'язки з громадськістю», «Психологія», «Історія й етнологія», «Право», «Математика», «Географія». Дослідники зупинили свій вибір на першокурсниках як учасниках фокус-груп тому, що ця молодь наступні 4 роки

перебуватиме під педагогічним впливом викладачів університету. Іншим критерієм, яким ми керувалися під час формування фокус-груп, було об'єднання студентів за спільністю їх освітніх інтересів (філологи, історики, географи, журналісти тощо), що внаслідок сфокусованого інтерв'ю надало інформацію про світоглядні орієнтири осіб з різним колом інтересів, знань, інформаційних потреб тощо.

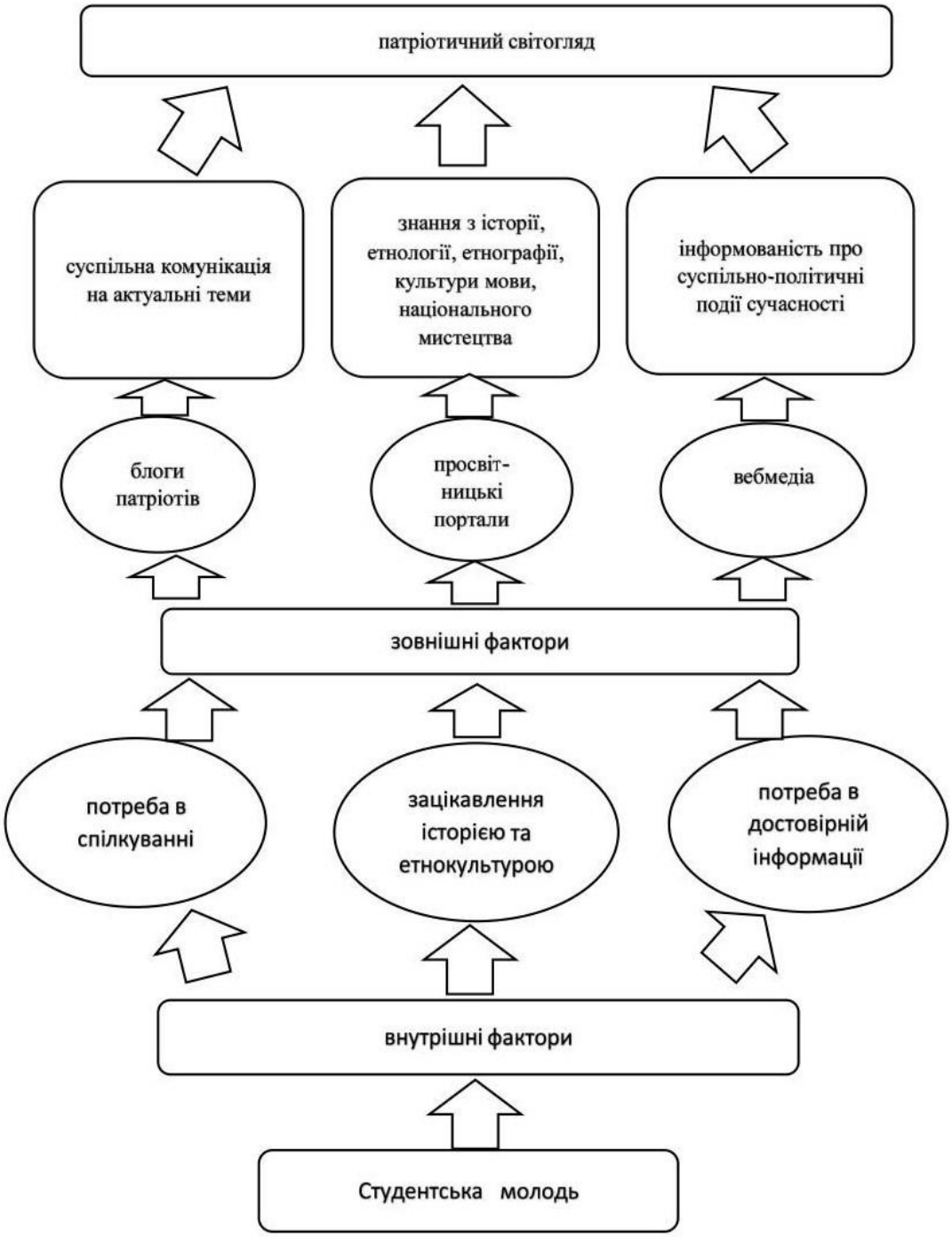

Рис. 1. Модель взаємодії в системі «студентська молодь – інтернет-ресурси – патріотичний світогляд»

У ході глибинного групового інтерв'ю модератори дотримувалися розроблених заздалегідь питань, проте не залишали поза увагою цікаві реакції респондентів, що

виходили за рамки «путівника», і додавали їх теж до обговорення. Неформальний характер фокус-груп дозволив уникнути тиску з боку дослідника, сприяв розкриттю індивідуальних думок і позицій учасників дискусії. Увагу дискусантів зосереджено на обговоренні двох тем: 1) «Сутність і вияви патріотизму»; 2) «Використання інтернет-ресурсів для пошуку національно ціннісної інформації».

У межах першої теми запропоновано такі питання:

- Чи погоджуєтеся Ви, що патріотизм громадян є запорукою збереження й утвердження держави?
- Чи вважаєте Ви себе патріотом України?
- Чи цікавитеся Ви історичним розвитком України періоду Київської Русі, доби козацтва, часів УНР?
- Чи користуєтеся Ви українською мовою?
- Чи дбаєте про очищення свого мовлення і мовлення інших від суржику?
- Чи займаєте Ви чітку громадянську позицію, коли спостерігаєте нехтування державним статусом української мови?
- Вам цікаві українські фільми?
- Вам подобаються сучасні українські пісні?
- Ви купуєте товари українського виробника?
- Вам близькі національні традиції?
- Чи зберігатимете їх у своїх сім'ях?
- Ви стежите за подіями сьогоднішнього суспільно-політичного життя України?
- Вас цікавлять думки політичних аналітиків щодо оцінки цих подій та їхніх учасників?
- Ви відчуваєте особисту відповідальність за розвиток своєї країни?
- Ви плануєте жити й працювати в Україні чи бажаєте виїхати до іншої країни?
- Ви готові захищати територіальну цілісність і державний суверенітет України?

Обговорення другої теми сфокусувалося навколо таких питань:

- Що є джерелом інформації для Вас особисто: телевізійні передачі, інформаційні інтернет-канали, блоги, дописи в соціальних мережах?
- До яких інтернет-ресурсів з переліку загальновизнаних за даними незалежних міжнародних рейтингів популярності сайтів Alexa Internet та SimilarWeb Ви звертались у пошуку інформації (перелік надавався)?
- Чи відомі Вам інтернет-канали: «Таємна Січ», «Вата-tv», «Імені Т.Г.Шевченка»?
- Які українські інтернет-канали з національно ціннісним контентом Ви можете порадити своїм друзям?
- Які теми цікавлять Вас під час пошуку інформації ?
- Чи поширюєте Ви на своїх сторінках у мережі Інтернет достовірну інформацію про Україну?

Робота у фокус-групі стимулює залучення молодих людей до міжособистісного спілкування, інтеракція заохочує до вираження й аргументації своїх позицій. Модератори дбали, щоб ніхто з учасників не відчував тиску з боку інших. Завдання бесіди у фокус-групі – не здійснити прямий виховний вплив тут і зараз, а тільки виявити певні тенденції, щоб потім педагогічно коректно корегувати їх у навчально-виховному процесі доступними засобами. Розглянемо результати сфокусованого групового інтерв'ю. 82% учасників фокус-груп уважають, що патріотизм громадян є запорукою успішного державотворення й захисту суверенітету України. 82% студентів називають себе патріотами України, проте багато з них розуміють патріотизм як абстрактну любов до Батьківщини, уважають себе патріотами, не замислюючись над конкретними формами й виявами цієї світоглядної позиції. Ці

учасники фокус-груп відкрили для себе зони не відомих їм раніше смислових зв'язків, до прикладу: патріотизм – це підтримувати українського товаровиробника, зокрема й культурного продукту, патріотизм – це очищати українську мову від суржикового бруду, патріотизм – це займати активну громадянську позицію в обстоюванні державного статусу української мови в публічному спілкуванні. Тільки 51,1% осіб визначають патріотизм як діяльнісну поведінку індивіда, яка виявляється в конкретних вчинках і громадянській активності. З них 64,4% відповідально ставляться до забезпечення державного статусу української мови, 68,8% дискусантів переконані, що підґрунтям патріотизму є гордість за той шлях, який нація пройшла від своїх витоків до сьогодення, і живиться вона насамперед знаннями про історичну спадщину, національних героїв і сподвижників у духовній, культурній, науковій царинах. Проте тільки 46,6% розуміють, що не може вважатися патріотом людина, яка не цікавиться життям своєї країни, не має активної громадянської позиції, не поважає законів і атрибутів своєї держави. 62,2% тих, хто взяв участь у роботі фокус-груп, свідомі своєї відповідальності за розвиток в Україні демократичних і економічних перетворень.

Більшість – 66,6% студентів планують жити й працювати в Україні, 17,7% не пов'язують свого майбутнього з Україною, а 15,5% не визначились з остаточним рішенням. 62,2% осіб висловлюють свою готовність до захисту територіальної цілісності й державності України, 33,3% заперечують і 4,4% висловлюють сумнів у такій своїй спроможності. Помітні суперечності в студентському середовищі між усвідомленням важливості патріотизму для реалізації національної ідеї побудови міцної суверенної держави й уявленнями молоді про смислове наповнення патріотичного світогляду громадянина та діяльнісним втіленням його патріотичних переконань. Тому, поза всяким сумнівом, патріотичне виховання залишається важливою ділянкою в педагогічній діяльності викладачів ЗВО, потребує нових форм і підходів, які б ураховували специфіку сучасного інформаційного суспільства.

Групові інтерв'ю підтвердили, що для студентської молоді основним джерелом інформації, зокрема й про суспільно-політичне життя країни, є мережа Інтернет – 73,3% позитивних відповідей. Проте виявилися правдивими наші припущення, що студенти першого курсу пасивні у використанні новинних інтернет-каналів, суспільно важлива інформація, на жаль, не належить до їх пріоритетних зацікавлень, тільки 8,8% осіб систематично відстежують новини суспільно-політичного змісту, 53,3 відсотки задовольняються інформацією, яку поширюють користувачі соціальних мереж і не звертаються до фахових вебмедіа. З-поміж інтернет-ресурсів, що поширюють новинний контент, студентам відомі переважно fakty.ictv.ua (71,1% респондентів), 5.ua (26,6% респондентів), ukrpohliad.org (15,5% респондентів), Tyzhdev.ua (13,3% респондентів), pramyi.ua (13,3% респондентів), спорадично згадували vesti.ua (6,6% респондентів), про інші новинні інтернет-канали учасники фокус-груп не знають.

Не користуються популярністю в студентському середовищі, яке потрапило в поле зору дослідників, інтернет-ресурси, які транслюють україноцентричний контент. 57,7% осіб засвідчили відсутність будь-яких уявлень про існування порталів, сайтів і блогів, засновники яких наповнюють просвітницький контент національно ціннісною інформацією. Серед тих 42,2%, хто відвідує патріотичні канали, 70 осіб назвали сайт «Імені Т.Г. Шевченка». Поширюють в інтернет-просторі достовірну інформацію про історичні чи сучасні події в Україні тільки 20% учасників фокус-груп.

Проаналізувавши емпіричний матеріал дослідження, схиляємося до висновку, що нагальним завданням педагогів-наставників є активно долучатися до формування у свідомості студентської молоді осмислених і стійких патріотичних переконань. Дієвий інструментарій реалізації цього завдання надає мережа Інтернет. Вибудовуємо стратегію виховної роботи так:

1) на когнітивному рівні поглиблюємо знання про здобутки й перемоги українців у минулому й сучасному, про вклад співвітчизників різних поколінь у духовну й матеріальну культуру людства;

2) на емотивному рівні набуті знання стануть підґрунтям для формування у юнаків і дівчат почуття гордості за свій народ, любові до Батьківщини, особистої відповідальності за її позитивний імідж у світовому співтоваристві демократичних держав, за прогрес у всіх царинах життєдіяльності соціуму;

3) діяльнісний рівень є найвищим; на нашу думку, досягнення його неможливе без розвинених когнітивного та емотивного рівнів. Він виявляється в громадянській активності, у свідомій суспільно-політичній поведінці індивіда, у патріотичних вчинках, як-от: сумлінна праця у своїй країні, захист її території, економічних інтересів, суверенітету.

Рис. 2. Послідовність формування у студентів патріотичного світогляду засобами інтернет-ресурсів

Висновки, до яких ми прийшли після емпіричного дослідження із застосуванням методу фокус-груп й узагальнення його результатів, підвели нас до створення схеми покрокового формування у студентів патріотичного світогляду з використанням ресурсів, які надає мережа Інтернет (рис. 2). Базовими принципами пропонованої послідовності виховного впливу є розвиток особистості, детермінованість діяльності

свідомістю, сформованою на науково обґрунтованих знаннях, системність виховного впливу на індивіда. Епіцентром застосування телекомунікаційних технологій у формуванні у студентів патріотичного світогляду є особистість. Це своєрідний механізм спонукання молоді до поглиблення своєї громадянської освіченості, до цілеспрямованого використання можливостей глобальної мережі в пошуку цінної інформації для розуміння процесів, що відбуваються сьогодні в суспільно-політичному житті України, та осмислення уроків історії, до розширення особистого простору комунікації із цікавими й компетентними людьми.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, проведене дослідження засвідчило, що українські освітяни активно залучають інформаційно-комунікаційні технології до навчально-виховного процесу. Науковці й практики перебувають у постійному пошуку ефективних прийомів застосування комп'ютерних, мультимедійних та телекомунікаційних технологій у просвітницькій і виховній роботі зі школярами та студентами. Сьогодні потрібні зміни в підходах до патріотичного виховання в умовах жорсткої інформаційної війни Росії проти України, зокрема в інтернет-просторі, активним користувачем якого є студентство. Глибинне інтерв'ювання у фокус-групах показало, що для значної частини юнаків і дівчат (53,3%) основним джерелом суспільно значущої інформації є дописи користувачів соціальних мережах, які часто демонструють некомпетентність в оцінці подій суспільного життя країни. Тому надзвичайно важливо формувати у свідомості молоді виважений підхід до пошуку джерел достовірної інформації про минуле й сучасне України, а також критичне сприйняття змістового наповнення контенту, який пропонують різні інтернет-ресурси. Застосувавши контент-аналіз, ми виділили низку просвітницьких порталів, вебмедіа, блогів, які наставники можуть ефективно використовувати у виховній роботі зі студентами як джерело достовірних актуальних знань і як платформу для комунікації з компетентними істориками, політичними аналітиками, етнографами, волонтерами, діячами культури, активістами патріотичних громадських організацій. У сучасному інформаційному суспільстві інтернет-ресурси стають дієвим інструментом формування патріотичного світогляду молодої генерації українців.

Робота у фокус-групах дала розуміння того, що у свідомості 48,9% їх учасників патріотизм існує як абстрактне поняття, яке не пов'язане з конкретними поведінковими реакціями, як-от: активне особисте утвердження конституційних норм у суспільному житті, поширення правдивої інформації про історію й сьогодення України. Тому прийшли до висновку, що формування у молоді стійких патріотичних переконань треба починати з науково обґрунтованих знань про історію становлення української нації й української державності, про національних героїв та ідеї, якими вони керувались у своїй боротьбі. Не менш важливими є правдиві відомості про сучасне суспільно-політичне життя в країні й зарубіжжі. Інтернет-простір надає необмежені можливості для пошуку україноцентричної інформації, обміну нею, вироблення консолідованих світоглядних позицій, об'єднання молоді в культурні, громадські, політичні спільноти. Застосування комплексного підходу до національно-патріотичного виховання на когнітивному, ціннісно-мотиваційному й поведінковому рівнях сприяє покроковій реалізації стратегії формування особистості свідомого патріота з активною громадянською позицією, спроможного компетентно протистояти впливу ворожих ідеологем, готового до захисту своїх національних пріоритетів, світоглядних цінностей, територіального й державного суверенітету своєї Батьківщини.

Перспективи подальших досліджень бачимо в розробленні підходів, спрямованих на поліпшення медіаграмотності студентської молоді, формування в особистості

навичок критичного сприйняття інформації; у вивченні можливостей інтеграції медіаграмотності в навчальні дисципліни фахової підготовки для створення дієвих моделей такого поєднання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

[1] Указ Президента України. (2019, травень, 18). 286/2019 “Про Стратегію національно - патріотичного виховання”.[Електронний ресурс]. Доступно: https://zn.rada.gov.ua/laws/show/286/2019

[2] Commission working document. “Consultation on the future «EU 2020» Stratege”. [Електронний ресурс]. Доступно : http://eur-lex. europa.eu/

[3] Commission European Report. (2003, березень, 21). № 1799810 “Opter pour la croissance, innovation et emploi dans une societe fondee sur la cohesion”, [Електронний ресурс]. Доступно: http://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/ 226/fr.pdf

[4] Верховна Рада України. (2000, липень, 22). 998_163 “Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства”. [Електронний ресурс]. Доступно : http://zakon2.rada.gov.ua/ laws/show/998_163 4

[5] Указ Президента України (2002, квітень, 17). № 327/2002 “Про Національну доктрину розвитку освіти”. [Електронний ресурс]. Доступно: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002

[6] Биков В., Спірін О., Пінчук О. Проблеми та завдання сучасного етапу інформатизації освіти. *Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України). Збірник наукових праць.* Київ: Видавничий дім “Сам”, 2017. С. 191–198.

[7] Коваль Т. І. Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності : навч.-метод. посіб. Київ: Вид. центр НЛУ, 2009. 380 с.

[8] Ставицька І.В. Національний технічний університет України “КПІ” (2012, квітень, 16). Інформаційно-комунікаційні технології в освіті. [Електронний ресурс]. Доступно: http://confesp.fl.kpi.ua/node/1103.

[9] Козлакова Г. О. Теоретичні і методичні основи застосування інформаційних технологій у вищій технічній освіті: Монографія. Київ : ІЗМН, ВІПОЛ, 1997. 180 с.

[10] Жиле Л. І. Застосування інформаційних технологій у процесі виховання школярів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теоррія, досвід, проблеми.* Київ - Вінниця: ТОВ фірма “Планер”, 2015. С.19-23

[11] Зоря Ю. М., Організаційні засади використання інформаційно-комунікаційних технологій у патріотичному вихованні старшокласників. *Науково-практичній конференції «Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал» (за результатами науково-дослідної роботи Інституту проблем виховання НАПН України у 2010 році).* Івано-Франківськ: Тіповіт, 2011. С. 82–85.

[12] Бурлака О. В. Досвід використання ІКТ в організації виховних заходів патріотичного спрямування. *Інноватика у вихованні: зб. наук. пр*. Вип. 4. Рівне, Україна: РДГУ, 20016. С. 35-46

[13] Вихристюк М. О. Використання комп’ютерних технологій у виховній роботі як важливої складової підвищення якості освіти. *Якість технологій та освіти*. № 3, 2013. С. 87–90

[14] Отрошко Т. В. Організація позакласної та виховної роботи з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи: зб. наук. праць.* Харків: Харк. нац. пед. університет ім. Г.С.Сковороди, 2008. С. 84-88.

[15] Нетьосов С., Нетьосова С. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у системі виховної роботи вчителя історі. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи, № 44,* 2013. С. 103–107

[16] Шаповалова Н. Патріотичне виховання студентів педагогічного коледжу з використанням засобів ІКТ. *Рідна школа,* № 11, 2011. С. 64–67

[17] Литвинова С. Національно-патріотичне виховання в проєктній діяльності учнів на засадах використання хмарних сервісів та систем комп'ютерного моделювання (КСМОД). *Педагогічний часопис Волині,* №1 , 2018. С.72-81

[18] Великий тлумачний словник сучасної української мови . уклад. і гол.ред. В.Т. Бусел. Київ- Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. 1440 с.

[19] Скуратівський В. Патріотизм.. *Філософський енциклопедичний словник*. Київ,: Абрис, 2002. С. 471– 472.

[20] Кульчицький В. Й. Філософсько-світоглядні передумови розвитку патріотичного виховання в Україні (історичний аспект). *Наук. вісн. Ужгородського національного університету. Серія педагогіка і соціальна робота,* № 30, 2013. С. 76–78.

Матеріал надійшов до редакції 25.03. 2020 р.

ИНТЕРНЕТ-РЕСУРСЫ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ НАЦИОНАЛЬНО-ПАТРИОТИЧЕСКОГО МИРОВОЗЗРЕНИЯ СТУДЕНТОВ

Павлушенко Ольга Андреевна
кандидат филологических наук, доцент кафедры украинского языка
Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского, г. Винница, Украина
ORCID ID 0000 - 0002 - 0224 - 0900
lushen4619@gmail.com

Мазай Лада Юрьевна
ассистент кафедры психологии и социальной работы
Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского, г. Винница, Украина
ORCID ID 0000 -0002 -9532 - 5996
surreart@meta.ua

Прокопчук Людмила Владимировна
кандидат филологических наук, доцент кафедры украинского языка
Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского, г. Винница, Украина
ORCID ID 0000 - 0002 - 8735 – 3049
liudapro578@gmail.com

Павликовская Наталья Михайловна
доктор филологических наук, профессор, заведующая кафедрой украинского языка
Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского, г. Винница, Украина
ORCID ID 0000 - 0002 - 2297 – 4872
kafedra_um@ukr.net

Аннотация. Статья посвящена проблеме использования информационно-коммуникационных технологий в национально-патриотическом воспитании студенческой молодежи. Обоснована важность особого внимания со стороны педагогов к формированию патриотизма и национального самосознания у молодого поколения украинцев в современных общественно-политических реалиях. С применением метода контент-анализа проанализированы возможности привлечения информационных медиаканалов, просветительских платформ и блогов с национально ценностным контентом к формированию патриотических убеждений студентов. Смоделировано взаимодействие в триаде «студенческая молодежь – информационно-коммуникационные технологии – национально-патриотического мировоззрения». На эмпирическом материале, полученном методом фокус-групп, определена степень активности и тематическое направление в студенческой среде поисков информации об истории, этнокультуре, традициях украинского народа, а также осведомленности студентов об интернет-источниках достоверных, научно обоснованных знаний о прошлом украинского народа и современной общественно-политической жизни Украины. Выявлены противоречия между осознанием важности патриотизма для реализации национальной идеи построения прочного суверенного государства и представлениями молодежи о смысловом наполнении патриотического мировоззрения гражданина и воплощением его патриотических убеждений в конкретных действиях. Разработана стратегия педагогических действий преодоления этих противоречий в процессе формирования патриотического мировоззрения личности на когнитивном, эмотивном и деятельностного уровнях. Выстроена последовательность воспитательного воздействия на молодежь с целью побуждения ее к целенаправленному использованию возможностей интернет-ресурсов для поиска ценной информации, которая позволит ей понять процессы, происходящие сегодня в общественно-политической жизни Украины, осмысление уроков истории, расширение личного пространства коммуникации с интересными и компетентными людьми. Определены перспективные направления учебно-воспитательной работы со студенчеством в плоскости повышения медиаграмотности и формирование у юношей и девушек навыков критического восприятия информации; в изучении возможностей создания действенных моделей интеграции медиаграмотности в учебные дисциплины профессиональной подготовки.

Ключевые слова: патриотическое воспитание; патриотическое сознание; информационно-коммуникационные технологии; интернет-ресурсы; студенческая молодежь.

THE INTERNET RESOURCES AS A MEANS FOR FORMING STUDENTS' NATIONAL AND PATRIOTIC WORLDVIEW

Olha A. Pavlushenko
PhD of Philological Sciences, Associate Professor at the Department of Ukrainian Language
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine.
ORCID ID 0000 - 0002 - 0224 - 0900
lushen4619@gmail.com

Lada Yu. Mazai
Teaching Assistant at the Department of Psychology and Social Work
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine.
ORCID ID 0000-0002-9532-5996
surreart@meta.ua

Liudmyla V. Prokopchuk
PhD of Philological Sciences, Associate Professor at the Department of Ukrainian Language
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine.
ORCID ID 0000 - 0002 - 8735 – 3049
liudapro578@gmail.com

Natalia M. Pavlykivska
Doctor of Philological Sciences, Full Professor, the Head of the Department of Ukrainian Language
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine.
ORCID ID 0000 - 0002 - 2297 - 4872
kafedra_um@ukr.net

Abstract. The article is devoted to the problem of information and communication technologies using in the process of patriotic education and the upbringing of student youth. Special attention is dropped to the teachers' social role for the formation of patriotism and national identity of the young generation of Ukrainians in the modern social and political realities. Using the method of content analysis, it was defined the possibilities of involving Ukrainian-centric information media channels, educational platforms and blogs with the aim to form students' patriotic outlook. Thus, it was created the model of an interactive process that is presented through the triad "student youth - information and communication technologies - formation of national and patriotic outlook". During the empirical research and use of the focus group method, we determined psychological features of the students' activity and their main interest direction in the fields of nationally valuable information and awareness with the help of online sources that represent reliable, scientifically substantiated knowledge about the historical past of Ukrainian people and modern social and political life of Ukraine. Such investigations revealed the contradictions between the awareness of the importance of patriotism for the national idea realization and building a strong sovereign state and the ideas of young people about the meaningful filling of the patriotic worldview of the citizen and the actual implementation of their patriotic beliefs. In conclusion, we formulated the logical structure of pedagogical actions and impacts to make the process of patriotic outlook formation more effective. This structure includes three levels of practical means and tools such as cognitive, emotional and behavioural. Based on the analysis of empirical data, we developed the algorithm of educational influence on young people with the purpose of encouraging them to purposefully use the opportunities of the global network in search of valuable information that can help them to understand all modern processes in the social and political life of Ukraine, to comprehend historical lessons, to expand the personal communication space and to start a dialogue with competent people. As a result of all these scientific reflections, it was defined perspective directions of educational work with students in the field of information and media literacy raising with the aim to improve their critical thinking and perception of the Internet content. It was also determined the importance of studying the possibilities of creating effective models of integration of information and media literacy in the professional training courses and process in general.

Key words: patriotic upbringing; patriotic consciousness; information and communication technologies; Internet resources; student youth.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

[1] Decree of the President of Ukraine. (2019, May 18). 286/2019 "About the Strategy of national and patriotic education ", [Online]. Available: https://zn.rada.gov.ua/laws/show/286/2019 (in Ukrainian)

[2] Commission working document. "Consultation on the future «EU 2020» Strategе". [Online]. Available: http://eur-lex. europa.eu/ (in English)

[3] Commission European Report. (2003, March 21). № 1799810 "Opter pour la croissance, innovation et emploi dans une societe fondee sur la cohesion". [Online]. Available: http://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/ 226/fr.pdf (in French)

[4] Verkhovna Rada of Ukraine. 2 sesiya. (2000, July 22). 998_163 " Okinawa Charter of the Global Information Society", [Online]. Available: http://zakon2.rada.gov.ua/ laws/show/998_163 4 (in Ukrainian)

[5] Decree of the President of Ukraine. (2002, April 17). № 327/2002 " On the National Doctrine of Education Development", [Online]. Available: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002 (in Ukrainian)

[6] V. Bykov, O. Spirin, and O. Pinchuk, " Problems and tasks of the modern stage of education informatization ", in *Naukove zabezpechennia rozvytku osvity v Ukraini: aktualni problemy teorii i praktyky (do 25-richchia NAPN Ukrainy). Zbirnyk naukovykh prats*. Kyiv, Ukraine: Vydavnychyy dim "Sam", 2017, pp. 191–198. (in Ukrainian)

[7] T. I. Koval, " Training of higher school teachers: information technologies in pedagogical activity: training manual ", Kyiv, Ukraine: Vyd. tsentr NLU, 2009. 380 p. (in Ukrainian)

[8] I.V. Stavytska, Natsionalnyi tekhnichnyi universytet Ukrainy "KPI" (2012, April, 16). " Information and communication technologies in education", [Online]. Available: http://confesp.fl.kpi.ua/node/1103. (in Ukrainian)

[9] H. O. Kozlakova, Theoretical and methodical bases of application of information technologies in higher technical education: Monograph . Kyiv, Ukraine: IZMN, VIPOL,1997. 180 p. (in Ukrainian)

[10] L. I. Zhyle, " The use of information technology in the process of educating students", in *The use of information technology in the process of educating students,* Kyiv - Vinnytsia, Ukraine: TOV firma "Planer", 2015, pp.19-23 (in Ukrainian)

[11] Yu. M. Zoria, " Organizational principles of using information and communication technologies in patriotic education of high school students", in *Naukovo-praktychnii konferentsii «Suchasnyi vykhovnyi protses: sutnist ta innovatsiinyi potentsial» (za rezultatamy naukovo-doslidnoi roboty Instytutu problem vykhovannia NAPN Ukrainy u 2010 rotsi).* Ivano-Frankivsk, Ukraine: Tipovit, 2011,pp. 82–85. (in Ukrainian)

[12] O. V. Burlaka, " Experience in the use of ICT in the organization of patriotic educational activities", in *Innovatyka u vykhovanni: zb. nauk. pr. Vyp. 4.* Rivne, Ukraine: RDGU, 2016, pp.35-46 (in Ukrainian)

[13] M. O. Vykhrystiuk, " The use of computer technology in educational work as an important component of improving the quality of education " . *Yakist tekhnolohii ta osvity*. no. 3, pp. 87–90. 2013. (in Ukrainian)

[14] T. V. Otroshko, " Organization of extracurricular and educational work with the use of information and communication technologies, in *Zasoby navchalnoi ta naukovo-doslidnoi roboty: zb. nauk. prats.* Kharkiv, Ukraine: " [Khark. nats. ped. universytet im. H.S.Skovorody, 2008, pp. 84-88. (in Ukrainian)

[15] S. Netosov, S. Netosova, " The use of information and communication technologies in the system of educational work of a history teacher", *Psykholoho-pedahohichni problemy silskoi shkoly, no. 44,* pp. 103–107, 2013. (in Ukrainian)

[16] N. Shapovalova, " Patriotic education of students of pedagogical college with the use of ICT tools ", *Ridna shkola,* no. 11, pp. 64–67, 2011. (in Ukrainian)

[17] S. Lytvynova, " National-patriotic education in the project activities of students on the basis of the use of cloud services and computer modeling systems (KSMOD)", *Pedahohichnyi chasopys Volyni,* no.1 pp.72-81, 2018. (in Ukrainian)

[18] Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language / compiler and editor-in-chief V.T. Busel. Kyiv-Irpin, Ukraine: VTF «Perun», 2001. 1440 p. (in Ukrainian)

[19] V. Skurativskyi, " Patriotism ". *Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk.* Kyiv, Ukraine: Abrys, 2002, pp. 471–472. (in Ukrainian)

[20] V. I. Kulchytskyi, "Philosophical and ideological preconditions for the development of patriotic education in Ukraine (historical aspect)", *Nauk. visn. Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriia pedahohika i sotsialna robota,* no. 30, pp. 76–78, 2013. (in Ukrainian)

(cc) BY-NC-SA

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.